

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Quomodo oporteat positivè cooperari, nempe iussione, consilio, consensu, palpatione, receptione, & participatione, vt censearis causa damni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

secundum suam speciem iam erat parata in causa exequente, & omnino secutura, non videntur circa eam quidquam efficaciter operari, nisi inducendo novas circumstantias, quod non est magni momenti ad substantiam damni. Quando etiam aliqua causa est exitura per se in actum; parum refert utrum hoc celerius fiat an tardius, hic an alibi, hac an illa actione individua, hoc an illo instrumento. Ad confirmationem, Concedo esse causam substantiae illius actionis in individuo, nempe quod potius sit haec individua actio quam illa: sed hoc parum facit ad obligationem restitutionis.

Primò, Quia qui est causa ut differatur damnum in crastinum, est causa cur sit alia actio individua damnificans, & tamen non tenetur. Similiter qui rogat ut alio loco occidat, ubi minus erit scandali.

Secundò, Qui volenti furari 10. suadet ut furatur 20. est causa illius individuae actionis qua vult 20. & illius qua accipit 20. & tamen non tenetur nisi ad 10. ed quod furti dumtaxat horum censetur causa, ut docet Medina, Covarr. Petrus Nauarr. & alij: ergo ut quis teneatur in solidum, non sufficit ut sit causa totius actionis ut hic & nunc sit, sed ulterius requiritur, ut actio illa secundum suam speciem, sine tali cooperatione à tali executore non sit processura. Ex his patet, hanc sententiam esse probabilem, etsi altera quoque probabilis sit, & hoc tempore in scholis receptior. vnde sentio in praxi ordinariè sequendam; id enim isti iniqui cooperatores merentur, ut in posterum sibi caveant.

DUBITATIO III.

Quomodo oporteat postivè cooperari, nempe iussione, consilio, consensu, palpatio-
ne, receptione, & participatione, ut censearis causa damni.

11 **R**espondeo Primò, De *Iussione*. Qui ita iuber, ut alterius animum ad maleficium moveat, censetur damni causa; imò inter causas praecipuae: quia non est efficacior modus, quo creatura rationalis liberè ab alio moveatur, quam per mandatum. mandans enim, quamdam obligationem & necessitatem imprimit alteri. Dupliciter autem potest quis mandare, Primò, Expressè; ut si dicas famulo, Occide, Volo occidas. Secundò, Implicite; ut si dicas, Utinam mihi hoc obsequium quis praestet, Charus mihi erit qui hoc fecerit.

12 Aduerte tamen Primò, Si reuoces mandatum ante maleficium patratum, idque mandatario innotescat, non teneris; quia iam tollis causam: quae de re sunt multa lura, 7. Mandati.

13 **R**atsum habens. Secundò, Eum, qui ratum dumtaxat habet maleficium nomine suo factum, non obligari in foro conscientiae ad reparationem damni, ut rectè Medina quaerit. 7. ad quartum argum. quod est contra Nauarrum cap. 27. num. 233. qui putat rathabitionem obligare instar mandati, si dum mandare poteras, damnum tuo nomine sit illatum. Sed contrarium est verum. Ratio est; quia ex illa rathabitione facti praeteriti, ipsi factum, per quod damnum illatum est, nullo modo pender, tamquam ex causa mouente. Nec refert, quod nomine tuo factum sit; quia inde ratum sequitur, voluntatem

tuum fuisse causam finalem, & ideo illum fecisse, ut tibi gratificaretur, quia putabat tibi gratum futurum: sed hoc non sufficit, ut tu censearis causa efficiens, & voluntariè mouens ad damni irrogationem. Finis enim non mouet voluntariè, sed naturaliter, ex parte sua.

Dices, Cap. Rathabitionem, de regulis Iuris, in Sexto, dicitur, *Rathabitionem retrahit, & mandato non est dubium comparari.*

Respondeo, Comparatur mandato, non respectu operis patrati, & obligationis restituendi, sed respectu contractuum. (quia sola voluntate foris expressa firmari possunt contractus praeteriti, non autem causari damnum praeteritum.) Item respectu poenae in foro externo: quia qui ratum habet maleficium, punitur sicut qui mandauit.

Secundò, De *Consilio*. Hoc similiter est causa, dum quis ex eo permouetur ad faciendum opus. Huc etiam pertinent preces & promissiones. Ex qua verò culpa in dando consilio quis teneatur, explicatum est supra cap. 7. dub. 7. Modò satis sit, eum teneri, qui fraude vel culpa lata iniquum consilium dedit.

Sed difficultas est Primò, Si consultor ante perpetratum maleficium reuocet consilium, utrum nihilominus teneatur.

Resp. & Dico Primò, Si dedisti consilium falsum vel falso fundamento subnixum, (v.g. dicendo contractam esse licitum, bellum esse iustum, & similia) sufficit ut postea retractes sententiam, dicendo te deceptum, & sincerè veritatem explices, eo modo, utque rationibus, ut is cui consilium dedisti, intelligat te ex animo non muneribus corruptum loqui: sic enim prius consilium satis eliditur. vnde si ille nihilominus in concepto facinorose persistat, iam non tuo consilio, sed sua dumtaxat malitia, vel priuata opinione videbitur moueri; ac proinde tibi non imputabitur.

Dico Secundò, Si dedisti consilium verum, ostendendo utilitatem vel honorem, qui ex opere iniquo consequetur, vel machinanti malum, occultam nocendi rationem aperuisti, non sufficit reuocare ostendendo rem esse illicitam, suadereque contrarium; sed oportet persuadere: si enim ipse permotus ista utilitate vel commoditate exequendi, quam aperuisti, facinus commiciat, teneberis. Ratio est; quia ostensione pernicii vel honoris, voluntatem ipsius ad damnum inferendum permouisti, & haec motio manet, quam diu ipse eodem motiuo incitatus, conceptum facinus vult prosequi: ergo cum sis causa istius voluntatis, etiam es causa effectus eius, scilicet damni secuti. Simili modo, occultum nocendi artificium aperiendo, veluti armis & auxiliis instruxisti ut noceat, sine quibus non potuisset nocere, & per quae in proposito nocendi fuit confirmatus: sicut qui furenti praebet arma ut inimicum occidat, tenetur, nisi re ipsa abstulerit, ne illis occidat. Confirmatur; quia cum prauum consilium dares, debebas cogitare mala quae inde sequi poterant, & non fore postea in tua potestate impedire, quin consilium illud exeat in opus.

Hinc intelligi potest distinctio inter *mandatum & consulentem*: cum enim mandatarius agat nomine mandantis, ut ipsius voluntati morem gerat, hoc ipso quo mandans reuocat mandatum, & reuocatio innotescit mandatario ante operis executionem, cessat omnis ratio agendi à mandante pro.

proposita, ac proinde omnis motio ab ipso proueniens; non secus ac si vis telo impressa subito cohibeatur & extingatur. Dixi, *Si reuocatio innotescat mandatario*, quia si non innotescat, tenetur mandator effectu secuto, non minus quam si non reuocasset; quia ex vi mandati damnum datum est. Vnde etiam incurrit censuras & irregularitatem, si forte mandati (vt v. g. in percussione Clerici) posita sit. nec refert quod modò sit in statu gratiæ; quia etsi censura talis non contrahatur nisi propter peccatum mortiferum, non tamen est opus, vt illius peccati culpa tunc committatur, sed sufficit commissam esse, & effectum eius, seu opus externum ex vi illius tunc fieri: sicut in proposito accidit. Nam opus externum imputatur mandanti tamquam auctori principali, qui altero sit vsus vt instrumento. Qui verò consilium accipit, agit nomine suo, id est vt rebus suis consulat. vnde non statim cessat ratio agendi ipsi impressa, nisi contrarium persuadeatur, vel certe nisi ostendatur, illam rationem, ob quam motus fuit, non subesse. vnde effectu secuto, censuras incurrit.

Quando verò quispiam precibus, blanditiis, promissis induxit alterum ad constandum maleficium; sufficit, vt quantum in se est, ostendat sibi displicere, seque propositum mutasse, & promissa rescindere. nam alter nomine ipsius acturus erat, seu vt ipsi gratificaretur.

18 Aduerte tamen, non esse impossibile, consultorem non teneri, si consilium, quantum in se est, reuocet, & contrarium persuadere nitatur, quamuis re ipsa non persuadeat. Ita Pet. Nauarra l. 3. cap. 4. n. 27. citans pro se Io. Medinam. Idem docet Saloni- nus qu. 62. art. 7. controuers. 6. Neque ponunt in hoc discrimen inter mandantem & consultorem. Ratio esse potest, quia quando fecit quod potest vt consilium prius eberat, vel ostendit, omnibus consideratis, esse iniquum, & non sequendum, non videtur executor ipsius consilio moueri, sed sua malitia. Sed quod diximus videtur verius.

Petes, Vtrum si mandatarius post reuocationem mandati ipsi insinuatam persistet in proposito patrandi maleficij, v. g. occidendi Titij, teneatur mandans lege iustitiæ monere Titium vt sibi caueat, vel aliter impedire effectum. Quidam putant sic teneri. Ratio est, quia mandans dando mandatum de Titio occidendo, fecit ei iniuriam, ergo ex iustitia tenetur impedire damna, quæ ex illa iniuria sequi possent. ergo si scit inde ipsi imminere periculum, ex iustitia tenetur illud impedire, prout commodè potest, v. g. admonendo illum vt sibi caueat, &c. Confir. Quia ad hanc obligationem sufficit vt Titius ex iniuria à mandante illata, sit constitutus in hoc periculo.

Sed contrarium tenent plerique DD. non teneri lege iustitiæ, sed solum charitatis, etsi forte strictius quam alij, ed quod occasionem periculi dederit. Ratio est; quia etsi fecerit iniuriam Titio, mandando eius homicidium, & voluntatem alterius ad hoc flectendo, tamen hæc iniuria ante effectum fuit ablata. Nam voluntas illa occidendi in gratiam mandantis, planè euauit. Nec refert quod ille dicatur persistere in voluntate occidendi; quia hæc voluntas non est eadem, sed diuersa, vt pote ex alio motiuo concepta, quæ planè per accidens & fortuito sequitur priorem voluntatem. Ad confir. Periculum in quo post reuocationem mandati Titius versatur, non est ex iniuria vel ope-

re mandantis, sed ex malitia & arbitrio mandatarij. Denique si illa sententia vera esset, mandans semper teneretur ad restitutionem secuto effectu, etiam si non solum reuocasset mandatum, sed etiam omnibus aliis modis conatus fuisset impedire: sicut qui per iniuriam constituit aliquem in periculo hostium, ex quo illum non potest eripere, tenetur secuto damno.

Secundò, Difficultas est, Vtrum consulens minus damnum ad auertendum maius, teneatur ad restitutionem.

Resp. Si consulas inferri alicui damnum minus, ne eidem inferatur maius, non teneris. Ratio est; quia vtiliter negotium illius geris, & meritò tibi gratiam debet pro hoc beneficio. Neque peccas tuadendo minus, etsi ille de eo non cogitasset, (vt putat Pet. Nauarra supra n. 29.) quia non suades abiolute, (hoc enim est illicitum, sicut & facere) sed sub conditione, nempe si alterum omnino velit facere; vel si aliter à maiore abduci non potest: quæ conditio intelligitur, quando suadetur ei, cuius animus putatur obfirmatus. Si autem suadeas latroni, vt alteri, de quo non cogitabat, damnum minus inferat, teneris: quia iniuriam illi facis, dum illum animo latronis, nocendi cupido, obiciis: non enim licet impedire damnum Petri cum iniuria Pauli. Hinc sequitur, Peccasse Loth Gen. 19. dum Sodomitis in hospites irruere conantibus, suasisit stuprum filiarum; quia suasisit iniuriam in eas, de quibus ipsi non cogitabant: vt omitam, quod ex officio paterno earum pudicitiam tenebatur tueri. quamuis forte excusari possit, quod vel ex perturbatione id dixerit, vel ad declarandum scelus, quod attentabant, immanitatem: quo modo dicere solemus, Me potius interfice quam illi noceas. vide Caietanum in illum locum, & Lipomani Catenam.

Aduerte tamen Primò, Si Paulus esset vir opulentus, qui non putaretur granatè suscepturus minus damnum ad auertendum damnum Petri multò grauius, liceret illud consulere. Idem videtur, si Petrus illud minus damnum Paulo esset repensurus: tunc enim Paulus ex charitate teneretur permittere.

Secundò, Si latro de vtroque cogitaret, & anceps esset vtri vellet damnum inferre, constituisset tamen firmiter inferre alterutri, posses suadere in genere quod minus est: malum enim minus respectu maioris non censetur malum. Neque per hoc consiliū fit iniuria ei, cui minus damnum infertur; quia non reuocas malefico in mentem aliquid, quod non cogitabat, sed tantum in genere doces, minus malum potius esse faciendum, quam maius, si necesse sit alterum fieri, (quæ doctrina vera est & vtilis) & indicas vtrum ex duobus sit minus; in quo etià veritatem, quam nosse expedit, ostendis. Vnde non potest alter queri sibi factam à te iniuriam: non enim dicis, Fac huic potius iniuriam quam isti; sed tantum proponis veritatem speculatiuam; quod vt facias, iustam causam habes. Iuxta hæc intelligendus est Sorus lib. 4. de Iustitia, q. 7. art. 3. sub finem. Contrarium videtur sentire Pet. Nauarra supra num. 30. Sed nihil aliud eius ratio concludit, quam in particulari non licere directe maleficum inclinare in alterutrum, rogando vt huic potius quam illi noceat. Nos autem tantum dicimus, posse in genere suadere, vt faciat id quod minus est, & indicare vtrum sit minus, relinquendo ipsius iudicio, vtrum malit amplecti.

22
Consen-
tens.

Tertio loco est *Consensus*: hic est causa, quando ab alicuius consensu pendet, ut res fiat vel non fiat, v. g. ut huic inferatur bellum, ut iste eligatur in Prælatum. Quod si id à consensu tuo non pendeat, eò quod auctoritatem nullam habeas, vel si absque tuo consensu iam antea æquè erant parati, neque illum expectarint; non cõsetur causa damni. Hinc fit ut quando plures ferunt suffragia, vel subscribunt in causam iniquam; si tu etiam consentias, postquam sufficiens numerus suffragatus est, non teneris ad restitutionem damni fecuri: (et si moriferè peccaueris consentiendo) nisi spes fuerit, te contrario suffragio posse malù impedire. Ita Nauarrus c. 17. n. 21. & Caietanus v. Restitutio, c. 1. §. Consensus. Ratio est; quia iã causa damni ita est disposita, ut æquè & eodè modo damnum sit fecuturum absq; tuo suffragio, atque cum illo. quare tuú suffragium accedens, non est vllò modo causa damni. Si tamen tuum suffragium antè contulisti, quàm sufficiens numerus esset causæ iniquæ suffragatus; teneris ad restitutionem: etsi certò sciueris, sequentes in eandem partem concessuros, ut rectè Caietanus. Ratio est, quia suffragium tuum causæ damnosæ aliquid contulit, eiusque pars in effectum influens est effecta.

24

Dices, Hoc suffragium non fuit causa sine qua non: ergo, &c.
Resp. negando antecedens, fuit enim causa sine qua non fieret damnum, nulla alia simili causa accedente: nam quando se adiunxit causæ damnosæ, (suffragantium numero) nondum ipsa erat ita disposita & valida, ut sufficeret ad damnum inferendum. Hoc autem suffragium accedens, illam cõpleuit. Similiter teneris, si spes erat te alios ab iniquo suffragio posse reuocare; quia ex officio quisque suffragantium tenetur damnum impedire, si potest.

25
Laudans
malefacto-
rem.

Quarto loco est *Palpo*, id est adulator, qui laudat malefactorem, aut scelus patrandum cõmendat. Quod etiam pertinet exprobratio ignauia; ut quod iniuriam, quam accepisti, non sis vltus. Hic tenetur, quando ex tali laudatione vel exprobratione alter impellitur ad maleficium. Ratio est; quia est instar consilij: proponit enim laudem, gloriam, decus, vel ignominia; absterionem, quæ ex maleficio videntur confectura.

26
Præbens
refugium.

Quinto loco est *Recurfus*, seu recursum præbens. hic tenetur, quando eo modo præbet recursum, ut moraliter cõsetur furi cooperari ad damnum inferendum, vel ad non reparandum illatum, v. g. si illum recipiat & non alios passim, si illum aut eius instrumenta occultet, ita ut hinc animetur ad damnum inferendum.

Dices, Ergo qui occultat furem, dum quaeritur à licitoribus, tenebitur ad restitutionem si postea ille damnum intulerit.

27

Resp. Verum est, si id ita faciat ut in posterum det spem similis opitulationis, & fur illa fidens, rursum damnum inferat. alioquin si non det illi spem re fugij in posterum, non tenetur, quia non eo fine, nec eo modo abscondit, ut moraliter cõsetur causa damni: sed tunc merè per accidens ex illo opere damnum sequitur. Dicitur etiam *receptor*, qui rem furtiuam in custodiam accipit, ut furi seruet. hic tenetur domino, si eam furi reddiderit; (si tamen absque notabili incommodo poterat ei denegare) quia non poterat eam in deteriori statu constituere, quàm apud se erat. Item

quia cõsetur cooperari furi ad retentionem rei alienæ. Vide Siluestrum Restit. 3. q. 6.

Sexto loco est *Participans*. Dupliciter autem dicitur quis *particeps*; Primò, qui particeps est prædæ: & hac ratione tenetur pro ea parte, quæ ei obuenit. Secundò dicitur *participans*, qui particeps est iniquæ operationis, præbendo auxilium & adiuuando ad executionem, sicut qui scalas apponit, vel eas sustinet fure ascendente, qui excubias agit, qui instrumenta suppeditat, qui furem comitatur defendendi causa, qui iuuat effringere, asportare, &c. qui remos in triremibus hostium impellunt, qui tormenta ad mœnia vel propugnacula hostilia pertrahunt, & similes. Hi semper tenentur ad restitutionem hoc ipso, quo aliquid auxilij ad iniquam executionem contulerint, si id sponte & sine compulsionem fecerunt; & maximè quando aliàs damnum non fuisset fecuturum.

Dixi, *Si id sponte fecerunt*; quia si quis iusto metu coactus fecerit, non tenetur; modò id quod facit non sit per se malum. Itaque hoc metu compulsus, potest apponere scalas, præbere instrumenta effringendi, iuuare conscendere murum; hæc enim per se sunt indifferentia. neque lædunt dominum, nisi ex iniqua intentione & vltu furis, qui his auxiliis vitur ad malum finem. pari modo potest iuuare in re, postquã sublata est, asportanda, & in pecore abigendo. in his enim non est iniuria in dominum, si ex graui metu fiant, postquam res sublata est. sicut enim fur ipse, iusto metu urgente, non tenetur rem ablatam restituere, ita potest eam ob similem metum de loco in locum transferre. quare multò magis id poterit innocens, qui rem non furripuit.

Hinc sæpè exculantur rustici qui prædas militum iniuitas coguntur auertere, vel pecora sublata deducere. Non tamen hoc metu potest quis domum alienam perfringere, vel per fenestram penetrare, & res foras proiicere, vel pecora è stabulo abigere; nam hoc est esse causam principalem & directam furti & iniuriæ. quicumque enim res meas primò auferit vel damnificat, iniuriam mihi facit, quocumque metu id faciat. Nisi fortè id faciat cum animo compensandi: tunc enim dominus id meritò debet permittere, ne alter grauius malum incurrat.

Dices, Isti cooperatores, qui functiones illas ad malum præuias obeunt, possunt interfici ab iis qui iniuste oppugnantur, vel impetuntur, si malum alia ratione nequit auerti: ergo iniquè agunt. Consequentia patet, quia alioquin daretur bellum vtriusque iustum, seposita ignorantia. Confirmatur; quia etsi illud quod faciunt, in abstracto & per se consideratum non sit malum, sed adiaphorum; tamen ut hîc & nunc fit, est vera cooperatio iniusta inuasionis.

Ob hoc argumentum putant quidam cum Nauarro, remiges Christianos, qui coacti metu mortis, agunt remos apud Turcas, non excusari.

Sed responderi potest, posse interfici, non Iure vindictæ tanquã reos criminis, sed Iure necessariæ defensionis: (alioquin enim impossibilis esset defensio) quo modo etiam pueri & amentes interfici possent. etsi enim illi Ius habeant ad illam actionem, quatenus est necessaria ut mortè euitent; qui tamen impugnantur, aduersus quos hostis vitur illorum opera, ius habent ut se defendant, & victoriam persequantur; & consequenter ut faciant

ca,

ea, quæ ad hunc finem necessaria sunt. Ad probat. consequentiæ. Concedo posse dari speciem quamdam belli vtriusque iusti, maximè ubi ex altera parte non est propinqua vel directa oppugnatio. Sic seruo bello capto licitum est fugere; tamen si fugerit, dominus potest eum castigare: vt dictum est supra c. 5. dub. 5. & reus potest effracto carcere erumpere; tamen si fecerit, potest puniri, vt infra c. 31. dub. 5. ostenditur. idem aliis exemplis posset ostendi. secus tamen, si vtriusque sit propinqua impugnatione. vnde illi dum causa defensionis impetuntur, non possunt se defendere, lædendo iustos defensores vel inuafores, sed tenentur desistere; quia cessat coactio; vel si adhuc durat, illi parendo, mortem non vitabunt, sed aliunde incurrent.

Ad confirmationem. Dicendum est, illud opus non esse malum vt procedit à voluntate eius qui coactè agit, sed solù vt subest directioni cogentis, & vtriusque eo ad malum finem: quæ malitia non est imputanda illi misero; nec actione, vt ab ipso est, contaminat: sicut cum quis restituit gladium ardentem in eadem hostis sui, metu mortis adactus.

31 Petes, Vtrum is qui vendit arma properanti ad bellum iniustum, vel venenum machinanti mortem alterius, censetur cooperari, ita vt teneatur ad restitutionem?

Resp. Primò, Si vendas arma soli parti iniquæ, & recuses alteri, teneris: quia ita vendis vt censearis cooperari. Secundò, Si vendas passim omnibus petentibus, non teneris; quia externo actu venditionis non censetur magis cooperari parti iniquæ, quam alteri. Deinde quia damnù omnino remotè & per accidens sequitur ex huiusmodi venditione: non enim magis tendit ad irrogandam iniuriam, quam ad depellendam. Tertio, Si vendas iam contracta pugna, vel proximè impendente, teneris: quia vendendo ei, qui iam proximè comparatus est ad iniuriam inferendam, censetur ei propinque cooperari; sicut qui furenti in eadem inimici, præbet gladium. cum enim tantum malù possis & tenearis impedire, arma negando; si ea præbeas, non videris ob exiguū illud lucellum præbere, sed vt iuues & seruias eius intentioni. Secus si magnum lucrum vel damnum esset propositum. Quarto, Si vendas venenum ei, qui dicit se petere ad interimenda noxia animalia, non teneris; etiamsi putes eum malo sine petere. Ratio est; quia eo modo vendis, quo aliis vendi solet. Confirmatur; nam qui vendit agnum ludæo, quem putat sacrificij causa emere, non censetur ei cooperari ad superstitionem: quia ista venditio cum his circumstantiis facta, est indifferens ad vsum bonum & malum, & ex modo quo fit, non videtur fieri ad vsum malum, quem alter occultè intendit, sed ad bonum, quem ex natura sua vel iusta institutione habet: ergo neque qui arma vel venenum, si eo modo vendat, quo passim aliis consuevit.

Agnum
Iudæo.

DVBITATIO IV.

Vtrum is, qui aliquo horum sex modorum cooperatur, teneatur in solidum.

32 Respondeo, Quod ad quinque priores modos attinet, consulens, mandans, consentiens, laudans & receptans, tenentur ad reparationem totius damni, si totius causa fuere; partis verò, si lo-

rum partis damni causam dedere. patet ex dictis. Sed quid, si volenti furari 10. sualeris vt acciperet 20. teneberisne ad 20?

Resp. Si volenti furari 10. suastisti vt præterea alios 10. furaretur, non teneris nisi ad 10. quia non fuisti causa prioris volitionis, qua cepit hæc 10. sed posterioris tantum, quæ ad alia 10. pertinet. Si verò suastisti vt furetur 20. putat Adrian. qu. 1. de restit. §. lam dicam, eum teneri ad 20. quia est causa nouæ voluntatis, pertinentis immediatè ad 20. Sed contrarium est verius, vt docet Medina C. de restit. q. 8. & Couarr. ad regul. Peccatum, p. 2. §. 12. num. 4. nempe solùm teneri ad 10. Ratio est; quia suo consilio non fuit causa, nisi ablationis 10. nisi fortè suo consilio reddiderit ipsum in proposito firmiorem, vel causa fuerit vt citius ageret, quam alioquin erat facturus: tunc enim censetur causa totius iniquæ damnificationis, quatenus hinc & nunc peragitur, iuxta Caietanum, Sotum & Medinam, de quo dubit. 2.

Vtrum autem aliquis alterius consilio sit firmior redditus, non potest facile deprehendi, nisi exterius aliqua cernatur in opere variatio; vt si citius, audacius, ardentius solito faciat; vel indicet se ambiguum antè fuisse.

Sed præcipua difficultas est de sexto modo: nempe de participante vel adiuvante, vt quando milites spoliant urbem: quidam enim videntur existimare, singulos damni focios teneri in solidum; alij negant. Sed vtendum est distinctione: vel enim cooperantur ad idem indiuiduum damnum, vel ad diuersum: quo posito

Dico Primò, Si cooperetur ad idem damnum indiuiduum, tenetur in solidum, etiamsi focius constituerat solus inferre; iuxta sententiam Caietani, Soti, & Medinæ supra: vt si iuues ad eamdem domum incendendam, ad idem pondus auferendum, ad eundem gregem abigendum, ad eamdem domum effringendam. Et de tali cooperante intelligendi sunt prædicti Doctores, dum dicunt eum qui cooperatur ad idem damnum, teneri in solidum: hoc enim limitandum est ad idem indiuiduum damnum, quod à pluribus, tamquam partibus vnius integræ causæ, inferitur. quisque enim tunc est causa partialis totius damni, vt hic & nunc fit, & in totum vim confert, licet partialem; sicut dum plures vnam nauem trahunt, vnum pondus gestant. Nec refert, quòd sine fieret; quia non fieret, nisi tu vel alius tuo loco similem vim conferret. nam per solam illam vim, quam nunc focius adhibet, executio non fieret; vel certè non eodem modo fieret: per plures enim fit facilius, celerius, animosius.

Hic tamen Aduerte, hanc sententiam maximè habere locum, quando quis cooperatur immediatè exequendo maleficium cum alio, tamquam causa partialis: tunc enim proximè est causa damni, ita vt sine ipso, vel alio similem opem conferente, non fieret; vt patet in eo qui iuuat rem auferre. Si verò solùm cooperetur mediatè, præbendo instrumenta; iuuando conscendere, ligando vincitum; probabilis est sententia Nauarri, Siluestri, & aliorum, non teneri, si damnum æquè per executorem erat inferendum, iuxta ea quæ diximus dubit. 2.

Dico Secundò, Si verò non concurrat ad idem damnum indiuiduum, sed distinctum irroget, non tenetur in solidum, sed dumtaxat pro sua parte. Ita sic diuisum docet

Bellum
vtriusque
iustum.

31
Vendens
arma ad
bellum ini-
ustum, vel
venenum.

Qui volenti
furari 10.
suadet fu-
rari 20.

33

34
De militi-
bus spoli-
antibus
urbem.

Cooperan-
tes ad idem
indiuiduum
damnum.

35
Hoc maxi-
mè locum
habet in
executori-
bus.

36
Si damnum
tenetur in
solidum, docet